

Nordmalings Kommun

Individ och familjeomsorg

Riktlinjer och rutiner för handläggning av ekonomiskt bistånd

Reviderad 2017-05-23

Godkänd av Kommunstyrelsen 2017-06-12

Innehållsförteckning

Allmänt om uppdraget.....	5
Allmänna riktlinjer	5
Prisbasbelopp	5
Barnperspektivet.....	5
Våld i nära relationer.....	6
Handläggningsprocessen	6
Ansökan.....	6
Nybesök.....	6
Ekonomiskt underlag, normberäkning	7
Bedömnings- och beräkningsunderlag	7
Handläggningstider	7
Delgivning och besvärshänvisning.....	7
Överklagan	8
Handläggning av överklagan.....	8
Utbetalning av ekonomiskt bistånd	8
Inkomstprövning	8
Tillgångar	9
Obundna tillgångar	9
Bundna tillgångar	9
Pensionsförsäkringar och pensionssparkonto.....	10
Inkomster.....	10
Försörjningsstöd vid införsel av Kronofogdemyndighet	12
Försörjningsstöd	12
Riktlinjer för försörjningsstöd.....	12
Riksnorm	12
Personliga kostnader inom riksnormen	13
Livsmedel.....	13
Kläder och skor	13
Lek och fritid.....	13
Barn och ungdomsförsäkring	13
Hälsa och hygien	13
Förbrukningsvaror	13
Dagstidning, telefon och TV-avgift	13
Förhöjd norm.....	13
Reducerad norm	14
Försörjningsstöd utöver riksnorm	14
Arbetsresor	14
Avgift till fackförening och arbetslöshetskassa	15
Hemförsäkring.....	15
Bostadskostnad.....	15
Bostadskostnad i egen fastighet och bostadsrätt	16
Andrahandskontrakt	16
Andra boendeformer	16
Ungdomars boende.....	16
Hushållsel - Vatten	17
Bistånd till livsföring i övrigt	17
Alternativ medicinsk behandling	17
Barnomsorgsavgift	17
Begravningskostnad	17

Dator.....	18
Internet	18
Internetuppkoppling	18
Flyttkostnader.....	18
Spädbarnsutrustning	18
Fritidsutrustning	18
Julklappar	19
Glasögon/kontaktlinser.....	19
Hemtjänstavgift	19
Hemutrustning	19
Juridisk hjälp	20
Klädbidrag	20
Kosttillägg	20
Legitimationshandling.....	20
Hälso- och sjukvård.....	21
Semester/rekreation	21
Återföreningsresor.....	21
Tandvård.....	22
TV.....	22
Umgänge	22
Umgängesresor.....	23
Växelvis boende	23
Skulder	23
Skuldsanering	24
Hyses-, el- och telefonskulder	24
Särskilda grupper av sökande.....	24
Arbetslösa/arbetssökande	24
Egna företagare	24
Föräldralediga.....	25
Föräldrar med underhållsskyldighet	25
Gifta/Sambor	25
Kriminalvård, rättspsykiatrisk vård, institution.....	25
Missbrukare	27
Personer med psykisk ohälsa.....	27
Personer på genomresa eller tillfälligt besök i kommunen	27
Personer 65 år och äldre	27
Sjukskrivna.....	28
Studerande	28
Studier på grundskolenivå, SFI eller med aktivitetsstöd.....	28
Studerandes feriearbete	29
Ungdomar under 18 år (21 år om de studerar) som inte bor i hemmet	29
Flyktingar som omfattas av etableringslagen.....	29
Väntan på etableringsersättning ("glappet")	29
Kompletterande ekonomiskt bistånd.....	29
Utländska medborgare.....	30
Medborgare inom EU	30
Asylsökande	30
Personer i behov av förmedlingsmedel	31
Återbetalning och bedrägeri	31
Återbetalning	31

Återkrav	32
Återsökning hos försäkringskassan enligt AFL	32
Bidragsbedrägeri	32
Rutin för IFO	34
Internanmälan	34
Råd och stöd - Statistik pinne i Treserva.....	34
Tillgänglighet	34
Klagomål	34
Prator	34
Outlook - Dela kalender	35
Avvikelser	35
Samverkan	35
Samordnad individuell plan (SIP)	35
FINSAM/DUA	35
NAFS	36
Boendestöd	36
Skicka uppdrag i webben	36
Arkivet.....	36
Avsluta ett ärende.....	36

Allmänt om uppdraget

Allmänna riktlinjer

En viktig utgångspunkt i socialtjänstlagen är att varje människa i första hand har ett eget ansvar för sitt liv. Utgångspunkten i handläggningen av försörjningsstöd ska vara individens eget ansvar att förändra sin situation. Den enskilde kan inte anses ha rätt till ekonomiskt bistånd om han inte efter förmåga försöker bidra till sin egen försörjning. Vid prövning av ansökan om ekonomiskt bistånd måste därför alltid den enskildes möjligheter att tillgodose behovet genom egna åtgärder eller med anlitan av andra delar i socialförsäkringssystem prövas i första hand. Ekonomisk rådgivning ska så långt som möjligt användas som ett alternativ till att bevilja försörjningsstöd eller för att förebygga ett bidragsberoende.

Biståndet ska utformas så att det stärker den enskildes resurser att leva ett självständigt liv, försörjningsstödet ska vara en hjälp till självhjälp. Exempelvis riskerar den som saknar arbete/åtgärder/rehabilitering att passiviseras och tappa tilltron till sig själv med risk för utslagning som följd. Ett av de viktigaste inslagen i arbetet med försörjningsstöd måste vara att motverka detta. Aktiva insatser som syftar till att stärka den enskildes ställning på arbetsmarknaden, särskilt för arbetslösa ungdomar, ska medverkas till. Relevanta krav ska alltid ställas i syfte att stödja den enskilde att finna en väg till egen försörjning.

Krav på aktiv medverkan som utgår från den enskildes behov och förmåga ska användas. Det ska i första hand ske i samverkan med Arbetsförmedlingen. Det kan också ske i samarbete med kommunens arbetsmarknadsenhet eller annan verksamhet, i syfte att höja kompetensen. Deltagande i sådan verksamhet ska utgöra ett led i en medveten strategi som syftar till att förbättra den enskildes förutsättningar att komma in på den reguljära arbetsmarknaden. Detta ska preciseras i en individuell handlingsplan.

Enligt socialtjänstlagen ska en individuell behovsprövning alltid göras. I varje ärende ska därför alltid de olika omständigheterna som kan påverka bidragsbehovet beaktas. Behovet ska också i det enskilda fallet prövas mot bakgrund av det allmänna syftet med ekonomiskt bistånd i 4 kap 1 § SoL. Biståndet ska vara i nivå med vad en låginkomsttagare i allmänhet har råd att kosta på sig. Försörjningsstöd sökes och prövas månadsvis och utgår generellt inte retroaktivt. För att rätten till ekonomiskt bistånd ska föreligga gäller generellt att den sökande vistas i kommunen. Är den sökande inte folkbokförd på adressen som han eller hon stadigvarande bor på ska den sökande uppmanas att ändra folkbokföringsadress.

Prisbasbelopp

Prisbasbelopp fastställs årligen av regeringen och ändras varje år utifrån inflation och andra penningvärdesgrunder. Flera av socialtjänstens bistånd beräknas utifrån procent av prisbasbeloppet, exempelvis bistånd till hemutrustning.

Barnperspektivet

I hushåll där det finns barn och ungdomar ska deras situation alltid uppmärksammas. När beslut rör barn ska särskilt beaktas vad hänsyn till barnets bästa kräver och i ärenden där det

finns barn i familjen ska konsekvenserna för barnen alltid övervägas innan beslut fattas. Vid avslagsbeslut måste det tydligt dokumenteras hur övervägandet har skett och vilka ställningstaganden som gjorts. Utgångspunkten är alltid att föräldrarna inom ramen för sin förmåga och ekonomiska resurser har huvudansvaret för att säkerställa de levnadsvillkor som är nödvändiga för barnet.

Våld i nära relationer

Socialtjänsten ska särskilt beakta att kvinnor och män som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående och att barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna kan vara i behov av stöd och hjälp. Socialtjänsten ansvarar också för att ett barn, som utsatts för brott, och dennes närstående får det stöd som de behöver.

Det är viktigt att handläggare på försörjningsstöd uppmärksammar det behov av hjälp som kan finnas i en biståndssökande familj i samband med våld i nära relationer och i samband med hedersrelaterat våld. Det är viktigt att handläggaren vågar se, vågar fråga och vågar agera.

Då handläggare kommer i kontakt med kvinnor eller män som utsätts för relationsvåld i hemmet ska handlingsprogrammet följas. Finns misstanke om att våld i någon form kan förekomma ska FREDA (första screening gällande våld) användas.

Handläggningsprocessen

Ansökan

Utgångspunkten för utredningen är ansökningsblanketten, som ska vara fullständigt ifylld. Ansökan bör vara skriftlig, men i princip gäller även en muntlig ansökan. Det är dock viktigt att göra skillnad mellan en ansökan och ett rådgivande samtal. Handläggaren ska informera den sökande om rättigheter och skyldigheter i samband med biståndsbedömningen och att uppgifterna kommer att registreras i dataregister. Den sökande har då möjlighet att överväga om han eller hon ska avstå från att göra en ansökan.

Vid nyansökningar ska den biståndssökande legitimera sig. Som identitetsbevis godtas pass, körkort, postens eller annan offentlig myndighets eller banks legitimationskort. När det gäller utländska medborgare ska passnummer samt uppgift om uppehållstillstånd (giltighetstid eller permanent) antecknas.

Nybesök

Vid första kontakten inhämtar handläggaren information om den enskilde. Viktigt att veta är personnummer, anledning till att behovet av försörjningsstöd uppstått, om den enskilde är/varit aktuell inom socialtjänsten, telefonnummer, adress samt om det föreligger tolkbehov. Den enskilde informeras kort om kriterierna för försörjningsstöd och att en utredning måste göras. Tid för nybesök bokas in och kallelse postas hem till den enskilde. Med kallelsen postas ansökningsblankett, information om försörjningsstöd och lista på det underlag som ska

lämnas in.

Det underlag som ska lämnas in med ansökan är skattedeklaration, kontoöversikt, kontoutdrag 3 månader tillbaka i tiden från samtliga konton, intyg på inskrivning/handlingsplan från Arbetsförmedlingen, läkarintyg vid sjukskrivning, beslut om uppehållstillstånd om aktuellt, senaste inkomstbeskeden, uppgifter om privata pensionsförsäkringar, uppgifter om övriga tillgångar, hyreskontrakt, verifikat på utgifter (hyra, el, hemförsäkring, fackavgift, barnomsorg etc.)

Vid nybesöket ska den enskilde legitimera sig. Information till utredningen inhämtas utifrån gällande frågemall. Den enskilde får information om kriterierna för försörjningsstöd, handläggningstid, att bankkonto behöver vara kopplat till SUS (Swedbanks utbetalningsservice). Den enskilde ska skriva under blankett om hävande av sekretess. Ansökan ska skrivas under av sökande och medsökanden.

Ekonomiskt underlag, normberäkning

När en ansökan om ekonomiskt bistånd inkommer ska socialnämnden alltid utan dröjsmål utreda ansökan. Nämnden har inte rätt att neka till att ta emot ansökningar. Underlaget ska innehålla ansökan samt dokument gällande klientens ekonomiska situation, *se nybesök*. Ekonomisk utredning (normberäkning) samt beslut ska kommuniceras med klienten enligt 16-17 §§ FL.

Bedömnings- och beräkningsunderlag

För att socialnämnden ska kunna avgöra om, och i vilken omfattning, en enskild har rätt till ekonomiskt bistånd krävs ett viss bedömnings- och beräkningsunderlag. Om den enskilde efter en särskild begäran inte förser socialnämnden med det underlag som behövs eller motsätter sig att handläggaren tar nödvändiga kontakter, bör ansökan om försörjningsstöd vanligtvis kunna avslås.

Handläggningstider

Vid ansökan om ekonomiskt bistånd vid första tillfället, s.k. nybesök, är målsättningen att handläggningstiden inte ska överskrida 10 arbetsdagar. Detta förutsätter att den sökande lämnat in alla uppgifter som handläggaren behöver i god tid.

Vid löpande ansökningar om försörjningsstöd är målsättningen att den sökande ska ha fått ett beslut inom 7 arbetsdagar, förutsatt att ansökan är komplett.

Ansökan ska vara inlämnad senast den 10:de varje månad. Om ansökan inte kompletteras inom angiven tid, avslås ansökan.

Delgivning och besvärshänvisning

Beslut ska alltid fattas och delges den sökande. Av beslutet ska följande framgå: vad ansökan avser, hänvisning till § i SoL, eventuell tidsperiod, motivering till beslut samt om beslutet rör

barn, direkt eller indirekt, så ska konsekvenserna för barnet/barnen ha övervägts. Om beslutet är förenat med återbetalning ska detta anges.

Avslagsbeslut ska motiveras och skrivas ut. Vid avslagsbeslut ska den bidragssökande alltid informeras om möjligheten att överklaga beslutet, s.k. besvärshänvisning. Samtliga beslut ska kommuniceras skriftligt med den enskilde. Hur klienten delges noteras i akten.

Överklagan

Beslut om ekonomiskt bistånd enligt 4 kap 1 § SoL och 4 kap 5 § SoL kan överklagas genom förvaltningsbesvär (22-25 §§ förvaltningslagen) med stöd av 16 kap 3 § SoL.

Ett beslut som överklagas genom förvaltningsbesvär innebär att domstolen kan pröva både lagligheten och lämpligheten av ett beslut. Domstolen kan därvid göra en fullständig omprövning av hela beslutet och sätta ett nytt beslut istället för det tidigare. Om den sökande behöver och begär det ska hjälp med överklagandet bistås.

Beslut enligt 4 kap 2 § SoL kan ej överklagas. Ansökan förutsätts därför först ha prövats utifrån 4 kap 1 § SoL.

Handläggning av överklagan

En skriftlig överklagan ska ha inkommit till socialnämnden inom tre veckor från den dagen sökande tog del av beslutet. Då skrivelsen inkommit inom rätt tid ska en bedömning göras om överklagan ska omprövas eller inte. Vid omprövning tas ett beslut i Treserva att det omprövade beslutet ändrats. Vid vidhållande av beslut tas ett beslut i Treserva. Ett yttrande skrivs och därefter postas överklagan, yttrandet och nödvändiga bilagor till Förvaltningsrätten. Då skrivelsen kommit in senare än tre veckor ska överklagan avvisas och den enskilde underrättas.

Utbetalning av ekonomiskt bistånd

Nordmalings kommun utbetalar försörjningsstöd genom att pengarna sätts in på den enskildes bankkonto, om konto saknas kan utbetalning ske med postanvisning. Utbetalning till konto går in samma dag som utbetalningen görs förutsatt att kontoinnehavaren har Swedbank. Vid andra banker gäller en dag ytterligare. Utbetalning kan ske via rekvisition om skäl till det föreligger. Rekvisition kan till exempel ges som presentkort på matvaror på Coop eller till busskort. Utbetalning kan också ske via så kallat förladdat kort. Då får den enskilde ett tillfälligt kontokort från socialtjänsten i väntan på eget bankkonto. Det används framförallt till nyanlända inom glappet.

Utbetalningar som ska gå iväg samma dag behöver vara färdiga i datorn innan 15:30 då effektivering görs.

Inkomstprövning

Ett villkor för att ekonomiskt bistånd ska utgå enligt 4 kap 1 § SoL är att den sökande inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på något annat sätt, ex. via

socialförsäkringsförmåner och andra ersättningar den enskilde kan ha rätt till. I varje enskilt fall ska en utredning företas. Alla slags inkomster respektive tillgångar ska beaktas. Behovet av försörjningsstöd beräknas genom att lägga samman hushållets personliga och gemensamma kostnader enligt riksnormen, samt icke schabloniserade kostnadsposter inom försörjningsstödet, ex. boendekostnad, hushållsel och hemförsäkring. Den sammanlagda summan utgör försörjningsstödsnormen, den skäliga levnadsnivån enligt lag, för det aktuella hushållet under den aktuella perioden. Från normen räknas sedan hushållets sammanlagda inkomster och eventuella tillgångar av.

Tillgångar

I princip ska ekonomiskt bistånd inte beviljas om den sökande har egna tillgångar, i synnerhet lättrealiserbara tillgångar. Eventuella tillgångar framgår ex. via specifikation till självdeklaration, slutskattebesked eller hemförsäkringsbrev. Vissa saker som har affektionsvärde och representerar ett mindre värde kan undantas. Representerar föremålen ett större värde föreligger inte rätt till bistånd.

Obundna tillgångar

Bidrag beviljas inte om den sökande har tillräckliga tillgångar i form av bankmedel, aktier, obligationer och dylikt. Det gäller även om man fått tillgången genom arv, gåva eller testamente. Undantag görs dock för ålderspensionärer som får ha ett sparkapital upp till högst 50 procent av basbeloppet för ensamstående och 60 % för makar. Barn får ha sparade medel upp till 15 % av basbeloppet utan att det påverkar bedömningen vid ansökning om försörjningsstöd. Barn som arbetat under ferier kan ha högre belopp utan att det påverkar familjens rätt till försörjningsstöd. Barn med tillgångar som har särskilda utgifter utöver vad som ingår i försörjningsstöd, ex. vis möbler vid flytt till egen bostad, dyrare fritidsaktivitet eller rekreation ska barnets sparade medel i första hand användas.

Bil, motorcykel och dylikt representerar en tillgång som kan säljas och avhjälpa bidragsbehov. Dock ska bidrag kunna utgå till uppehälle i en akut situation och bilinnehav kan godtas under en kortare tid. Om sökande kan visa att fordonet är en förutsättning för inkomsternas förvärvande och som står i proportion till kostnad av innehavet, ska krav om försäljning inte ställas. Medicinska skäl och starka sociala skäl kan vägas in. Om bilen har ett större värde än ett prisbasbelopp ska den bytas mot en billigare. Det överskott som då uppkommer ska användas för att tillgodose behovet. Även om innehav av bil godtagits innebär det inte per automatik att kostnader för bilen beviljas. Milersättning som utbetalas på lön räknas inte som inkomst då den ska täcka de faktiska driftkostnaderna för bilen. Bilinnehav ska kontrolleras hos bilregistret i alla ärenden. Vid tveksamhet om fordonets ekonomiska värde får sökanden uppmanas att själv inkomma med intyg därom från auktoriserad motorfirma eller annan bilförsäljare som kan godkännas.

Bundna tillgångar

Om de sökande äger en fastighet eller en egen fastighet bör den sökande i första hand uppmanas att söka anstånd med amorteringarna i sin bank. Detta gäller vid kortvarigt biståndsbehov. Om skattejämkning inte sökts ska den enskilde uppmanas att omedelbart göra

detta hos skattemyndigheten. 30 % av räntan dras av boendekostnaden om jämkning inte sökts. Utredning ska göras för att fastställa om innehavet utgör en tillgång som kan realiserats och därmed undanröja bidragsbehovet (vid långvarigt bidragsberoende mer än 6 månader).

Vid innehav av fritidshus bör ekonomiskt bistånd i princip inte beviljas annat än i tillfälliga situationer. Fritidshuset utgör en tillgång som kan avyttras, belånas eller hyras ut. Rådruktid för detta kan ges med tre månader. Om det finns särskilda skäl, fel säsong, tvist i samband med försäljning etc, kan rådrukt för försäljning förlängas. Även del i fritidshus räknas som realiserbar tillgång såvida det inte finns ett skrivet förbehåll som förhindrar försäljning. Fritidshus kan vara beläget i annan kommun än Nordmaling. Sådan tillgång framgår av självdeklarationen.

Pensionsförsäkringar och pensionssparkonto

Pensionssparande räknas i princip som en tillgång. Möjligheten att ta ut pensionssparandet ska alltid prövas. Om detta är omöjligt, vilket det i många fall är, ska den enskilde ges bistånd.

Inkomster

Vid beräkning av det ekonomiska biståndet ska alla inkomster beaktas. Från normbeloppet dras all nettoinkomst. *Detta gäller:*

- aktivitetsstöd/-ersättning
- etableringsersättning
- arbetsinkomst
- arbetslöshetsersättning
- arv
- arvoden
- avgångsvederlag
- barnbidrag/flerbarnstillägg
- bostadsbidrag. Barnfamiljer och unga vuxna upp till 28 år ska uppmanas att söka bostadsbidrag omgående. Har inte Försäkringskassan mottagit någon ansökan senast 1 månad efter nybesök hos Socialtjänsten ska handläggaren göra ett avdrag på 1100 kr/mån på försörjningsstödet till dess att ansökan inkommit.
- flyttbidrag
- föräldrapenning. Har inte Försäkringskassan mottagit någon ansökan senast 1 månad efter nybesök hos Socialtjänsten ska handläggaren göra ett avdrag på 1100 kr/mån på försörjningsstödet till dess att ansökan inkommit.
- hyresinkomst
- livränta
- omställningsbidrag
- skadestånd
- startbidrag
- studiebidrag för barn över 16 år

- traktamente. De extra utgifter som traktamentet är avsedda att täcka ska verifieras och återstoden avräknas från bruttobehovet.
- vårdbidrag för handikappat barn (endast skattepliktig del efter avdrag för skatt)
- överskjutande skatt
- andra tänkbara inkomster

Vid nybesök kan betydande inkomster bakåt i tiden räknas som inkomst, om den enskilde kunde ha förväntat sig den uppkomna situationen. Om en person exempelvis får ett avgångsvederlag motsvarande sex månadslöner får denne anses ha ett eget ansvar att sörja för sin försörjning fram till nytt arbete eller till utbetalning av arbetslöshetsersättning. I annat fall är det inte självklart att räkna normöverskott från tidigare månader. Det nu sagda gäller personer som inte haft kontakt med socialtjänsten tidigare. Om personer åter kontaktar socialtjänsten efter en tid för att ansöka om bistånd är det rimligt att beakta normöverskott två månader bakåt i tiden.

Följande ska inte betraktas som inkomster:

- Jobbstimulans. Personer som erhållit försörjningsstöd sex månader i följd och som någon gång under efterföljande 24 månaderna har arbetsinkomst skall 25 % av nettoinkomsten undantas vid beräkning av rätten till försörjningsstöd. Efter 24 månader upphör rätten till jobbstimulans.
- Handikappersättning, en social förmån som kan utgå till den som fyllt 16 år (ersättningen är skattefri och utgår för att täcka merkostnader som orsakas av handikappet).
- Merkostnadsdelen i vårdbidraget. Vårdbidrag är ersättning för vård och en viss kompensation för förlorad arbetsförtjänst och kan utgå till föräldrar för vård av barn som ej fyllt 16 år om barnet p.g.a. sjukdom, utvecklingsstörning eller annat handikapp är i behov av särskild tillsyn och vård. En viss del av vårdbidraget kan utgöra ersättning för merkostnader som uppstår i samband med vården och är skattefri. På det beslutsmeddelande som Försäkringskassan sänder ut anges hur stor del av vårdbidraget som avser merkostnader. Vid prövning av försörjningsstöd ska den merkostnadsersättning som utgår inte beaktas i beräkning.
- Extra tillägg till studiebidrag vid gymnasiestudier. Tillägget ges till elever från familjer med låga inkomster.
- Beviljade stipendie- och fondmedel för särskilda ändamål.
- Feriearbete ska uppmuntras. Därför är det viktigt att den unge själv får disponera en viss del av arbetsinkomsten utan att detta minskar den övriga familjens ekonomiska bistånd. Gymnasiestudenters ferieinkomster räknas endast som inkomst om den överstiger ett halvt prisbasbelopp per år. Om inkomsten överstiger denna summa ska den endast täcka ungdomens egna behov inkl del i boendekostnad i familjens norm. Barn och ungdomar är aldrig underhållsskyldiga gentemot sina föräldrar eller syskon. Detta gäller även om deras inkomst är högre än vad som erfordras för deras eget behov.

- Försäkringsersättning och skadestånd som den enskilde får för att kompensera ekonomiska förluster och som inte utgör ersättning för inkomstförlust, eller avser att täcka kostnader för rehabilitering.
- Överskjutande skatt som tagits i anspråk av kronofogden.
- Pension som skulle ha betalats ut om inte förtida uttag gjorts.
- Ersättning som betalats ut för merkostnader till följd av funktionshinder
- Ersättning för omkostnader i samband med ett åtagande, t.ex. familjehemsersättningens omkostnadsdel.
- Bil innehav till ett värde av max ett prisbasbelopp. Undantag: om sökande köpt bil under pågående, eller i nära anslutning till pågående biståndsperiod, ska de pengarna som bilen kostat räknas som inkomst.

Försörjningsstöd vid införsel av Kronofogdemyndighet

Normalt bör försörjningsstöd till uppehälle inte utgå till den som har införsel/utmätning på lön då detta i realiteten skulle innebära att bistånd ges till betalning av de skulder som införseln avser. Den sökande ska istället kontakta Kronofogdemyndigheten vid införsel och fordringsägaren vid utmätning för att diskutera förbehållsbeloppets storlek.

Försörjningsstöd

Riktlinjer för försörjningsstöd

Riktlinjernas syfte är att medverka till att alla sökande av ekonomiskt bistånd så långt som möjligt får sina ansökningar prövade utifrån samma grunder och ska ses som en vägledning i hur ärendet ska handläggas i normalfallet. Den enskilde har alltid rätt att få en individuell prövning. Vid särskilda skäl kan avvikelser från riktlinjerna ske. Det bistånd som beviljas ska tillförsäkra den enskilde skälig levnadsnivå och möjlighet att leva ett självständigt liv.

Försörjningsstöd lämnas för skäliga kostnader för budgetposter som hushållet normalt har varje månad. Utgifter som hushållet normalt har mindre regelbundet faller utanför försörjningsstödet. De behov som ingår i försörjningsstöd preciseras i SoL 4 kap 3 §. Skälig kostnad för detta beräknas enligt en för riket gällande norm (riksnorm). Försörjningsstödet indelas i Socialtjänstlagen i två delar, och består dels av de utgifter som ingår i riksnormen och andra utgifter som hushållet har regelbundet.

Riksnorm

Riksnormen gäller för hela landet och dess nivå bygger på Konsumentverkets prisundersökningar. Risknormen fastställs årligen av regeringen. Genom det ekonomiska biståndet ska den enskilde tillförsäkras en skälig levnadsnivå. I förarbeten till lagen sägs det att nivån inte ska överstiga vad en låginkomsttagare i allmänhet har råd att kosta på sig.

Personliga kostnader inom riksnormen

Livsmedel

I normen ingår kostnader för livsmedel. Det förutsätts att all mat tillreds i hemmet. Utgångspunkten är att möjliggöra en näringsmässigt fullvärdig och varierad kost. För ensamhushåll beräknas en något högre kostnad. Behov av specialkost kan föreligga och ska i sådant fall styrkas med läkarintyg eller motsvarande från annan behörig (t. ex sjuksköterska), tillägg på livsmedelsbeloppet får då göras.

Kläder och skor

I normen ingår kostnader för kläder och skor som täcker det vardagliga klädbehovet under hela året samt kostnader för skoreparationer, kemtvätt och tillbehör som klocka, väska och paraply.

Lek och fritid

Avser sådana aktiviteter som det är rimligt att alla får möjlighet till, både inomhus och utomhus, viss motion och kultur. Här ingår kostnader för till exempel bio, leksaker, lyssna på musik, läsa böcker, dansa, besöka simhall, att utöva någon idrott. I posten ingår också cykel, skidutrustning för längdåkning och skridskor. Hänsyn bör tas till att sådana inköp ofta kräver en längre tids sparande, vilket kan vara svårt för familjer med ett långvarigt biståndsbehov. Bistånd kan beviljas till högre belopp om den enskilde är i behov av särskild aktivitet.

Barn och ungdomsförsäkring

Barn- och ungdomsförsäkringar ingår i norm.

Hälsa och hygien

I normen ingår kostnader för hälsa och hygien, detta avser tvål, tandkräm, schampo, blöjor, mensskydd, toalettpapper och hårklippning. Samt läkemedel som inte är receptbelagda eller ingår i högkostnadsskyddet.

Förbrukningsvaror

Här ingår kostnader för rengöring, skötsel och vård av bostaden samt klädvård.

Dagstidning, telefon och TV-avgift

I normen ingår kostnader för löpande abonnemangs- och samtalsavgifter för telefon, prenumerationer på en dagstidning, tv-licens och brevporto. Kostnader för mobiltelefon, Internet och dator ingår ej.

Förhöjd norm

När det finns särskilda skäl kan försörjningsstödet beräknas till en högre nivå. Bland annat kan följande skäl motivera till en förhöjning:

Merkostnader vid sjukhusvård

Patientens egenavgift vid sjukhusvård utgör avgift för kost och logi och ryms delvis inom försörjningsstödet kostnadspost för mat. Mellanskillnaden, patientavgiften reducerad med matpengar för samma antal dagar, kan beviljas i form av förhöjd norm.

Merkostnader för umgänge med barn

Avser kostnader för barn som i samband med umgänge med förälder tillfälligt är medlemmar i hushållet. Tillägget beräknas utifrån det antal dagar barnet/ungdomen vistas hos respektive förälder. Tillägget beviljas maximalt för sex dagar per månad och omfattar normposterna livsmedel, lek och fritid, hälsa och hygien och förbrukningsvaror. Kostnader för umgängesperioder som överstiger fem sammanhängande dygn eller totalt sex dygn under en månad ska i första hand regleras mellan föräldrarna eller via Försäkringskassan.

När barnet bor växelvis hos båda föräldrarna ska normalt inkomster och utgifter som rör barnet delas lika mellan föräldrarna.

Reducerad norm

När det finns särskilda skäl kan försörjningsstödet även beräknas till en lägre nivå. Det kan i vissa lägen vara uppenbart att den enskilde inte har vissa kostnader som finns i riksnormen, varvid normen ska reduceras med dessa kostnader. Vid ogiltig frånvaro från sysselsättning dras 350 kr/dag av från försörjningsstödet de två första dagarna, därefter 150 kr/dag. Vid mer än sju dagars ogiltig frånvaro kan biståndet reduceras till hyra, el och matpengar.

Kostnaderna enligt riksnormen bör beräknas till en lägre nivå bl. a:

- om den enskilde har för avsikt att endast vara en kortare tid i vistelsekommunen
- om den enskilde hamnat i en akut nödsituation och endast behöver tillfälligt ekonomiskt bistånd för att få möjlighet att reda upp den
- om den enskilde haft tillräckliga medel till sin försörjning eller om han erhållit försörjningsstöd och förbrukat biståndet kan socialnämnden vara skyldig att utge bistånd enligt livsmedelsnorm för att undvika att den enskilde hamnar i nödsituation. Matpengar utgår från posten för livsmedel i riksnormen. Matnorm används vid mycket kortvarigt behov av ekonomiskt bistånd.

Försörjningsstöd utöver riksnorm

Utöver utgifterna i riksnormen ingår preciserade utgifter som hushållet har regelbundet i försörjningsstödet. Dessa utgifter är skäliga kostnader för boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring samt medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa. Försörjningsstöd ska beviljas med skäligt belopp. Utgångspunkten vid skälighetsbedömningen bör vara vad en låginkomsttagare på orten normalt i allmänhet har råd att kosta på sig.

Arbetsresor

Busskort beviljas om det föreligger ett resbehov till alla som arbetar, söker arbete eller deltar i arbetsmarknadsåtgärd, samt vid studier och SFI där man i övrigt bedömts berättigad till

bistånd. Avståndet mellan arbetet och hem ska vara minst 3 km för att bistånd ska beviljas, dock bör individuella bedömningar göras. Om allmänna kommunikationer ej kan nyttjas, kan under vissa omständigheter försörjningsstöd utgå till utgifter för egen bil om det är nödvändigt för försörjningen eller livsföringen i övrigt.

Avgift till fackförening och arbetslöshetskassa

Bistånd till avgifter till fackförening och arbetslöshetskassa ska utgå med det belopp som gäller för den organisation den enskilde tillhör. I det fall det är möjligt att få helt eller delvis reducerad avgift ska i första hand sådan ansökan göras.

Hemförsäkring

Premien för hemförsäkring motsvarande skälig kostnad för grundskydd, beviljas. Generellt bör försäkringsbeloppet räknas månadsvis.

Bostadskostnad

Enligt Socialstyrelsens allmänna råd SOSFS 2013:1 bör skälig boendekostnad utgå från den enskildes faktiska kostnad och behov av boende. Skälig kostnad bör vara vad en låginkomsttagare på orten normalt har möjlighet att kosta på sig. Kostnaden bör även relateras till hyresnivån hos allmännyttiga bostadsföretag eller andra större bostadsföretag på orten.

Om boendekostnaden bedöms vara för hög i förhållande till vad som är skäligt för det aktuella hushållet är det rimligt att ställa krav på byte av bostad. Detta är främst motiverat vid långvarigt biståndsbehov. För att kunna ställa krav på flyttning eller reducerad ersättning för bostadskostnad måste det finnas faktiska möjligheter för den enskilde att få en annan bostad som uppfyller skäliga krav samt att oskäliga sociala konsekvenser inte uppstår. Den enskilde måste också få skälig tid (skäligt rådum, bör ej understiga fyra månader) på sig att byta eller avyttra bostaden. Finns inte tillgång på bostäder lokalt, ska den enskilde söka bostad även på andra orter.

Om bostaden representerar ett ekonomiskt värde, t.ex. i form av egen villa eller bostadsrättslägenhet, och biståndsbehovet bedöms bli långvarigt bör det också utgöra ett skäl för byte av bostad. En särskild prövning ska alltid göras vad gäller barns behov och hur dessa skulle påverkas av en eventuell flytt.

Bistånd till högre boendekostnad efter flyttning under pågående biståndsperiod utgår normalt inte såvida inte flyttning är nödvändig för att den enskilde ska uppnå skälig levnadsnivå. Det kan t.ex. gälla då det finns medicinska och/eller starka sociala skäl som styrker behovet av flyttning. Medicinska skäl styrks med läkarutlåtande. Som starka sociala skäl räknas en nära anhörigs död, tillökning i familjen och när det uppstått svåra personliga motsättningar mellan hushållsmedlemmar. Det kan även hända att bostaden inte uppfyller en skälig bostadsstandard med hänsyn till fysisk miljö och utrustning. Det är även rimligt att ett bostadsbyte sker i samförstånd med socialtjänsten.

Bostadskostnad i egen fastighet och bostadsrätt

Vid biståndsbehov som bedöms bli tillfälligt/kortvarigt (kortvarigt = understiger fyra månader i följd) kan försörjningsstöd beviljas för faktisk bostadskostnad även om bostadens storlek, kostnad och värde överstiger skälig kostnad.

Vid beräkning av bostadskostnaden ingår kommunal fastighetsavgift, räntor på lån, bränslekostnad, övriga driftkostnader, villaförsäkring samt tomträttsavgäld om tomten är arrenderad. Amortering på lån ska inte finansieras av ekonomiskt bistånd, den sökande hänvisas till att förhandla med banken om amorteringsfrihet. Det kan vara lämpligt att den sökande ber banken göra en kalkyl över boendekostnaderna som bifogas med ansökan. Bostadsrätt- och villaägarens bostadskostnad påverkas av skatteavdrag för räntor. Den sökande uppmanas att använda sig av möjligheten till jämkning av preliminärskatt. Om den sökande redan har jämkning godkänns hela räntekostnaden som godkänd utgift. Om jämkning inte finns eller den sökande av något skäl inte kan använda sig av möjligheten till jämkning räknas 70 % av räntan som godkänd utgift per månad.

Andrahandskontrakt

Vid ansökan om ekonomiskt bistånd och andrahandskontrakt ska boendet styrkas med andrahandskontrakt, hyresavi samt tillstånd till andrahandsuthyrning där sådant finns. Sökande som saknar sådant tillstånd bör uppmanas att skaffa det. Den sökande bör informeras om att hyresvärderna har rätt att säga upp förstahandshyresgästen om han får vetskap om andrahandsuthyrning som inte är godkänt och att den sökande då riskerar att bli bostadslös. Sökandes ansökan kan inte avslås med hänvisning till att tillstånd saknas om förutsättningar för bidrag till boendekostnader i övrigt föreligger, förutom i de fall då hushållet genom att hyra utan godkänt andrahandskontrakt går miste om bostadsbidrag. Det gäller barnfamiljer och personer 18-28 år som genom bostadsbidrag kan tillgodose sitt behov helt eller delvis på annat sätt än genom försörjningsstöd.

Andra boendeformer

Socialnämnden bör för andra boendeformer, t ex husvagn, båt eller hotell, beräkna den faktiska boendekostnaden efter omständigheterna i varje enskilt fall. I vissa fall kan det vara motiverat att lägga till kostnader för sådant som ingår i ett vanligt boende, t.ex. dusch och tvättmaskin. För personer som saknar permanent bostad bör kostnaden för magasinering av egna tillhörigheter under skälig tid ingå i den faktiska boendekostnaden.

Ungdomars boende

Det kan inte anses som självklart att ungdomar som blivit myndiga och där föräldrarnas försörjningsplikt upphört har en ovillkorlig rätt till försörjningsstöd till egen bostad. Ett boende i föräldrahemmet kan anses vara skälig levnadsnivå så länge det inte uppstår oskäliga sociala konsekvenser. Bistånd till eget boende för ungdomar under 22 år beviljas därför i normalfallet ej. Särskilda skäl ska då finnas som visar att eget boende är nödvändigt för att den unge ska uppnå skälig levnadsnivå. Bistånd till boende kan högst beviljas till det billigaste tillgängliga boendet som tillgodoser ungdomens behov.

Boendekostnad utgår inte till hemmaboende ungdom som inte tidigare betalat hyra och där en hushållsgemenskap föreligger, om det inte finns starka sociala skäl. Hyresdel till hemmaboende vuxet barn motsvarande det minskade bostadsbidraget kan utgå om familjen förlorar eller får minskat bostadsbidrag med anledning av att hemmaboende ungdomen fyllt 18 år. Det gäller under förutsättning av familjen annars skulle bli beroende av försörjningsstöd. I särskilda fall kan boendekostnader till föräldrahemmet dock godkännas, om de tidigare varit självförsörjande och betalat för sitt boende hos sina föräldrar. Då ska ett hyreskontrakt kunna uppvisas.

Hushållsel - Vatten

Hushållsel, inklusive el för uppvärmning, ersätts med faktisk kostnad i den mån förbrukningen bedöms rimlig i förhållande till hushållets storlek. Detsamma gäller vatten om det debiteras särskilt till exempel vid boende i egen fastighet. Har hushållet oskäligt hög elförbrukning och på grund av det inte beviljas bistånd till den faktiska kostnaden ska hänsyn alltid tas till vilka sociala konsekvenser som kan uppstå, särskilt när det gäller barnfamiljer. Likaså måste hänsyn tas till antalet familjemedlemmar i hushållet. Hänsyn måste också tas om hushållet har elkostnader för värme och varmvatten.

Bistånd till livsföring i övrigt

Om den enskilde inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt, kan den enskilde även få ekonomiskt bistånd för sin livsföring i övrigt, under förutsättning att rätt till bistånd i övrigt föreligger. (4:1§ SoL)

Alternativ medicinsk behandling

Alternativ medicinsk behandling beviljas inte i normalfallet. Vid ansökan om behandlingar som inte ges av sjukvården, ska det i utredningen framgå vilka alternativ som kan erbjudas av sjukvården. Framställningar om bistånd för dessa behandlingar ska prövas restriktivt och bifallas endast om det finns synnerliga starka skäl. Läkarintyg krävs för sådana behandlingar.

Barnomsorgsavgift

Bistånd till skäligen kostnad för barnomsorg och skolbarnomsorg beviljas om den sökande i övrigt har ekonomiskt bistånd.

Begravningskostnad

Begravningskostnader täcks i första hand av tillgångarna i dödsboet. Om dödsboet saknar tillgångar helt eller delvis kan ekonomiskt bistånd beviljas. Hänsyn bör tas till allmänt vedertagna begravningstraditioner och i förekommande fall olika religiösa och etniska gruppers speciella önskemål om hur en begravning ska ordnas. Då begravningen ska ske utomlands, kan nämnden ge ekonomiskt bistånd som motsvarar kostnaden för begravning i Sverige. Transport av avliden till begravning i hemlandet beviljas inte. I normalfallet beviljas inte heller bistånd till transportkostnad för begravning i annan kommun.

Om det är osäkert ifall det finns försäkringar som kan täcka begravningskostnaderna helt eller delvis, kan ekonomiskt bistånd som förskott på förmån beviljas.

Ekonomiskt bistånd till begravningskostnader bör i regel inte vara högre än ett halvt basbelopp.

Dator

Beviljas generellt sett inte. Dock kan undantag göras med utgångspunkt i barnperspektivet exempelvis för barn med funktionshinder eller för att bryta isolering. Individuell bedömning ska göras.

Internet

Kostnad för internet ingår i norm som gemensamma kostnader.

Internetuppkoppling

Individuell prövning, kan beviljas utifrån särskilda behov.

Flyttkostnader

För att en flytt ska beviljas ska planeringen göras i samråd med socialtjänsten. Ekonomiskt bistånd till flyttkostnader kan beviljas om flytten är starkt motiverad av ekonomiska skäl.

Det beviljade biståndet ska i första hand gälla hyra av flyttbil inklusive kostnader för bensin och försäkring. Sökande ska själv organisera flytten. Den som på grund av funktionshinder eller andra skäl inte kan ordna sin flyttning på egen hand kan beviljas bistånd till flytthjälp genom flyttfirma.

Spädbarnsutrustning

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till spädbarnsutrustning som innefattar de saker som är nödvändiga i samband med barnets födelse, exempelvis:

- säng med sängkläder och andra tillbehör
- babykläder
- skötbädd med tillbehör
- barnvagn med tillbehör
- utrustning för bad

Om det finns syskon och ålderskillnaden inte är för stor är det rimligt med viss återanvändning av kläder och utrustning. Om bistånd till en komplett spädbarnsutrustning bedöms nödvändigt kan det vid första barnet beviljas bistånd med ett maximalt åtta procent av prisbasbeloppet. Behovet bör i första hand tillgodoses av begagnad utrustning.

Fritidsutrustning

Bistånd kan utgå per termin till barnfamiljer vid långvarigt biståndsberoende. Bistånd kan även utgå till extrautgifter i samband med fritidsaktiviteter. Individuell prövning görs i dessa fall.

Julklappar

Vid långvarigt biståndsbehov, minst sex månader, kan bistånd till julklappar ges med 350 kr per barn, till dem som ansöker om detta. Individuell bedömning ska alltid ske.

Glasögon/kontaktlinser

Ekonomiskt bistånd till glasögon utgår till faktisk kostnad om den är skälig. Bistånd till glasögon medges till sökanden om ögonläkare utfärdat recept på glasögon eller legitimerad optiker rekommenderat glasögon, Nordmalings kommun har avtal med Tobias Optik och Ur. Huvudregeln är att bistånd utgår till kostnad för standardglas, faktisk kostnad för synundersökning samt till bågar. Bistånd kan beviljas efter uppvisande av kostnadsförslag från optiker som styrker behovet av glasögon, och vad som ingår i begärt pris. Om det finns medicinskt behov av t.ex. särskild slipning eller behandling av glasen ska det framgå av intyget. Den extra kostnaden ska godtas om speciell slipning eller behandling är enda alternativet för att korrigera sökandens synfel.

I det fall Kronofogden utmäter inkomsten ska den sökande i första hand göra upp en avbetalningsplan med dem.

Bistånd till kostnad för kontaktlinser ska utgå endast om det är det enda alternativet för sökanden och behovet är styrkt med läkarintyg. Den sökandes möjlighet att tillgodose behovet av glasögon genom försäkring bör alltid undersökas.

Hemtjänstavgift

Bistånd till hemtjänstavgift ska i regel inte utgå. Vid debitering av hemtjänstavgift görs beräkning från äldreomsorgen så att den enskilde alltid har ett skäligt belopp kvar till sina utgifter efter det att hyra och hemtjänstavgift har betalats, s.k. förbehållsbelopp. Den sökande ska när behov av försörjningsstöd föreligger hänvisas till att begära höjning av förbehållsbeloppet eller sänkt avgift när så är möjligt.

Hemutrustning

I de fall den enskilde helt eller delvis saknar hemutrustning ska behovet individuellt prövas med hänsyn till den sökandes ålder och framtida försörjningsmöjligheter. I första hand ska sökande utrusta sitt hem genom planering, sparande, lån och gåvor från sitt sociala nätverk. Det gäller särskilt unga personer som flyttar hemifrån. Vid beviljat bistånd rekommenderas inköp av begagnad hemutrustning.

Bistånd till hemutrustning beviljas inte för personer som omfattas av flyktingmottagandet eller etableringsförordningen som har möjlighet att få hemutrustningslån hos CSN.

Ekonomiskt bistånd kan utgå till inköp av säng, lampor, köksbord och stolar för:

- en vuxen med 8 % av basbeloppet
- två vuxna med 12 % av basbeloppet
- per barn med 3 % av basbeloppet

Ekonomiskt bistånd till husgeråd bestående av husgeråd, städartiklar, sängutrustning samt handdukar kan utgå för:

- en vuxen med 10 % av basbeloppet
- varje ytterligare person i hushållet med 4 % av basbeloppet.

Vid separationer bör parterna dela bohaget.

Juridisk hjälp

I första hand ska den sökande utnyttja det rättsskydd som ingår i hemförsäkringen.

Utomnordisk medborgare som sökt uppehållstillstånd men inte beviljats det får juridisk hjälp genom Migrationsverket i form av offentligt biträde, vilket regleras i utlänningslagen.

Offentligt biträde beviljas i avvísings- och utvisningsärenden. Bidrag beviljas i normalfallet inte till juridisk hjälp, inklusive kostnader för rättshjälpsavgift.

Föräldrar med behov av samtal för att nå enighet i frågor om vårdnad och umgänge ska i första hand hänvisas till Familjecentralen. Om samtal vid Familjecentralen inte leder till avtal eller annan överenskommelse kan ekonomiskt bistånd till juridisk hjälp beviljas med kostnad för självrisk alternativt avgift för rådgivning eller rättshjälp. Försörjningsstöd till rättshjälpskostnader ska utgå även om samtal med familjerätten inte har skett om sådana samtal bedöms vara uppenbart olämpliga, t.ex. vid misshandel inom familjen (Se vidare handlingsplan för våldsutsatta kvinnor och män). Ekonomiskt bistånd till juridisk hjälp i familjerättsärenden som inte berör barn ska normalt ej beviljas.

Klädbidrag

Ekonomiskt bistånd utöver norm till kläder kan beviljas i särskilda fall, om den enskilde inte själv kan tillgodose behovet. Skäl att bevilja utöver norm kan vara av medicinska och rehabiliterande orsaker. Individuell prövning ska göras utifrån sökandes behov och årstid. Maxbeloppet är 4 % av basbeloppet per tillfälle.

Kosttillägg

Förutsättningen för att ekonomiskt bistånd till särskild kost ska utgå är att det finns ett läkarintyg som styrker sjukdom och gällande merkostnader p.g.a. sjukdomen.

Information om merkostnader för specialkost finns på Konsumentverkets hemsida. Observera att Konsumentverket anser att diabetes inte medför några merkostnader eftersom dagens rekommendation för näringsriktig diabeteskost inte skiljer sig från de allmänna svenska näringsrekommendationerna. Det innebär att den som behöver äta bra mat som behandling för sin diabetes bör kunna göra det utan att betala mer än vad vanlig bra mat kostar. Om den sökande har väsentligt ökade matkostnader, ska möjligheten till handikappersättning undersökas.

Legitimationshandling

Kostnad för legitimationshandling ingår i begreppet ”skälig levnadsnivå”, varför bistånd vid behov bör beviljas.

Hälso- och sjukvård

Ekonomiskt bistånd beviljas för skäligen kostnader för hälso- och sjukvård samt receptbelagd medicin om förutsättningarna för rätt till bistånd är uppfyllda i övrigt. Rutinmässig förebyggande hälso- och sjukvård som mammografi och cellprovtagning kan också beviljas. Bistånd till avgift för läkarvård och behandling som ingår i högkostnadsskyddet beviljas till den faktiska kostnaden upp till gränsen för frikort.

Ekonomiskt bistånd till kostnader för uteblivna besök ges inte. Bistånd ges heller inte i normalfallet till kostnader för psykoterapi och alternativ medicinsk behandling. Däremot kan kostnader för till exempel sjukgymnast eller naprapat beviljas efter remiss från läkare.

Ekonomiskt bistånd kan även ges för egenavgiften:

- till hjälpmedel och förbrukningsvaror som föreskrivits av behörig hälso- och sjukvårdspersonal
- till resor som är nödvändiga för att vården ska kunna genomföras
- till resor som är nödvändiga för att hämta ut föreskrivna läkemedel, hjälpmedel och förbrukningsvaror

Bistånd till läkemedel beviljas om de täcks av högkostnadsskyddet. Om medicinen ingår i högkostnadsskyddet framgår detta av receptspecifikationen. Den enskilde har ofta möjlighet att dela upp betalningen och öppna ett så kallat apotekskonto, detta görs på apoteket.

Avgift för sjukhusvård med avdrag för matkostnad enligt riksnorm beviljas om sökande under vårdtiden erhållit försörjningsstöd.

Semester/rekreation

Ekonomiskt bistånd till rekreation beviljas inte i normalfallet, men kan beviljas efter särskild prövning om starka sociala skäl föreligger. Undantag kan göras för barnfamiljer som haft behov av bistånd minst ett år och som inte beräknas få egna inkomster inom överskådlig tid. Behovet ska prövas utifrån barnets behov av miljöombyte och extra stödinsats. Bedömning av barnets behov ska göras av socialsekreterare som har god kännedom om familjen.

Bistånd till rekreation innefattar:

- Resekostnad, billigast färd sätt med hänsyn till lämpligt resesätt utifrån resande barns ålder
- Logi, exempelvis vandrarhem eller camping

Kostnaden ska vara rimlig i förhållande till vad barnfamiljer med låga inkomster i allmänhet har råd till.

Återföreningsresor

Bistånd till denna typ av resor beviljas inte utan synnerliga skäl och då endast avseende återförening av förälder och minderårigt barn som inte bor tillsammans med en vårdnadshavare eller annan anhörig. Barnets situation i hemlandet bör först utredas. Den

enskilde ska i första hand ansöka om bidrag till resekostnaden hos Röda Korset. Kontrollera om klienten har rätt till bistånd via Migrationsverket gällande detta.

Tandvård

Om behovet av tandvård är akut, bör socialnämnden inte ställa krav på att den enskilde ansöker om bistånd före behandling.

Ekonomiskt bistånd ges till skäliga kostnader för nödvändig tandvård, även förebyggande åtgärder mot karies och tandlossning. Regelbundna tandvårdsundersökningar kan beviljas med besöksintervall om vartannat år. Den enskilde får själv välja tandläkare, men socialnämnden bör ta hänsyn till ekonomiska aspekter om det finns likvärdiga och billigare alternativ på orten. I det fall Kronofogden utmäter inkomsten ska den sökande i första hand göra upp en avbetalningsplan med dem.

Vid bedömning om ekonomiskt bistånd till tandvård ska beviljas måste hänsyn tas till om den enskildes behov av bistånd är kortvarigt och personen själv kan tillgodose sina behov inom rimlig tid. Observera att vissa grupper kan ha möjlighet att få bidrag till tandvård, exempelvis genom ”grönt kort” eller som ett led i sjukdomsbehandling. Innan beslut om ekonomiskt bistånd tas och innan behandling påbörjas ska kostnadsförslag alltid inlämnas. Kostnaden för tandläkarens undersökning i samband med kostnadsförslaget ska inkluderas i biståndet. Vid avslag, och klienten har norm överskott, avslås undersökningskostnaden. Vid norm underskott beviljas den. Kostnadsförslag på över 4000 kr skickas till Nordmaling kommuns förtroendetandläkare för utlåtande. För aktuell förtroendetandläkare, *se dokument, viktigt att veta inom ekonomiskt bistånd*.

Beslut om tandvård ska tidsbegränsas och får inte överstiga 6 månader, varefter nytt ställningstagande vid behov får tas. Det är viktigt att tiden anges i beslutet. Det ska framgå att beslutet kan komma att omprövas om det sker väsentliga förändringar i ekonomin eller om klienten flyttar. Socialtjänstens beslut sänds till patienten och en kopia av beslutet översänds till behandlande tandläkare. Efter avslutad behandling sänds fakturan till socialtjänsten.

TV

Bistånd till TV ska främst utgå till barnfamiljer om hushållet inte bedöms ha möjlighet att bli självförsörjande inom rimlig tid. Bistånd till TV kan också i vissa fall utgå till hushåll utan barn om hushållet bedöms ha särskilda behov av tillgång till TV t.ex. för att bryta isolering eller vid sjukdom. Maximalt 5 % av prisbasbeloppet.

Umgänge

Den förälder som barnet är folkbokfört hos har rätt till underhållsstöd från Försäkringskassan om den andre föräldern helt eller delvis inte betalar underhållsbidrag.

Förälder som uppbär försörjningsstöd och som barnet inte huvudsakligen bor tillsammans med och inte betalar något underhållsstöd erhåller tillägg för umgänge med dagsbelopp motsvarande riksnormens budgetposter för livsmedel, lek/fritid och hygien för aktuell

åldersgrupp. Tillägg ges i den utsträckning som föräldern har umgänge med barnet/barnen. Vid umgänge under helger ska tillägg göras med de personliga kostnaderna i normen för två dygn. Om den andre parten uppbär försörjningsstöd ska motsvarande avdrag göras för denne vid längre umgänge till exempel vid lov. Avdrag för boendeföräldern görs ej vid sedvanligt umgänge varannan helg.

Umgängesresor

Utgångspunkten ska vara barnets rätt till umgänge med den förälder som barnet inte bor tillsammans med. Socialnämnden bör bevilja ekonomiskt bistånd till skäligen kostnader för att en förälder ska kunna umgås med sitt barn som bor på annan ort. Bistånd till umgängesresor kan beviljas i normalfallet högst en gång per månad och endast inom Sverige. *För barn som har umgängesförälder boende på orter längre bort än 50 mil, bör beviljas umgängesresa fyra gånger per år.* Båda föräldrarna har skyldighet att efter förmåga ta del i de resekostnader som är nödvändiga för att ett umgänge ska komma till stånd.

Växelvis boende

Vid växelvis boende, då barnet bor ungefär lika mycket hos båda föräldrarna, kan vardera föräldern ansöka om underhållsstöd hos Försäkringskassan. Detta inkomstprövas mot den sökande föräldern. Vid växelvis boende kan föräldern erhålla bistånd motsvarande de personliga kostnaderna för barnet/barnen den tid den eller dessa bor hos föräldern. Personliga kostnader utgår då ej till den andre föräldern. Båda föräldrarna kan räkna barnet som del i familjen vid beräkning av gemensamma hushållskostnader.

Skulder

Ekonomiskt bistånd till skulder beviljas i regel inte. Undantag kan endast göras om det är enda möjligheten för sökande att uppnå skälig levnadsnivå och det bedöms nödvändigt för att uppnå resultat av rehabilitering eller om bedömningen görs att det skulle få allvariga sociala konsekvenser för den enskilde om skulden inte betalas. Hänsyn ska även tas till om den enskilde hade varit berättigad till bistånd om en ansökan gjorts när skulden uppstod. Sökanden ska i första hand hänvisas till att göra en avbetalningsplan med fodringsägaren. Av betydelse för bedömningen är vilken typ av skuld ansökan avser. Sökanden med kontokorts- och bankkulder hänvisas till Kronofogdemyndigheten eller budgetrådgivare. Bistånd till betalning av kvarsfatt eller privat lån utgår inte ens vid en genomgripande skuldsanering. Detta gäller även böter som är en straffpåföljd. Den enskilde ska i stället uppmanas att ansöka om avbetalning eller avskrivning av böteskulden. Ekonomiskt bistånd ska inte heller utgå till skuld på kapitalvara som är möjlig att återlämna eller skuld till släkt/vänner. Om den enskilde lånat pengar för att tillgodose behovet och undvika påminnelseavgifter och dyl. efter att kontakt tagits med socialtjänsten är det tillåtet och kan det inte betraktas som att behovet är tillgodosett på annat sätt. Om en skuld beviljas bör beloppet företrädesvis utbetalas direkt till borgenären under förutsättning att den enskilde lämnar sitt samtycke.

Skuldsanering

Budget- och skuldrådgivning i Vännäs kan bistå med hjälp att söka skuldsanering. Mer information finns på Kronofogdens hemsida om skuldsanering samt i skuldsaneringslagen.

Hyses-, el- och telefonskulder

Vid bedömning av hyres-, el- och telefonskulder ska särskild hänsyn tas till barnfamiljer. Även andra faktorer såsom hälsotillstånd och sociala konsekvenser för hushållet ska beaktas. Har någon på grund av för låg inkomst ådragit sig en hyresskuld innan kontakt togs med socialtjänsten kan bistånd beviljas för den del av skulden som orsakats av den låga inkomsten. För att undvika ny hyresskuld bör möjligheten till autogirering av hyran undersökas. Hyresdel i beviljad komplettering bör betalas direkt till hyresvärd alternativt mot uppvisande av kvitto på tidigare månads hyresinbetalning om den enskilde tidigare haft hyresskulder trots att medel beviljats. Bistånd till hyresskulder och elskulder i situationer då hushållet haft inkomster som borde ha varit tillräckliga för att betala hyran kan ges enligt SoL 4 kap 2 §. I annat fall bör den sökande under några månaders tid avbetala skulden med hela sin inkomst och under tiden uppbära matnorm från socialtjänsten.

Särskilda grupper av sökande

Arbetslösa/arbetssökande

Förutsättningen för att försörjningsstöd ska utgå vid arbetslöshet är att den arbetslöse står till arbetsmarknadens förfogande och aktivt söker arbete efter sin förmåga. Vederbörande ska vara inskriven på Arbetsförmedlingen samt kunna redovisa vilka arbeten som sökts i syfte att bli självförsörjande. För den som har timanställning eller provisionsanställning m.m. med ojämna eller otillräckliga inkomster ställs kravet att vara aktivt arbetssökande under tiden för att på sikt bli självförsörjande. Försörjningsstöd ska i normalfallet inte utgå vid deltidsarbete om sökanden inte söker heltidsarbete.

Om en arbetslös vägrar att ta lämpligt arbete eller avvisar arbetserbjudande eller arbetsmarknadsåtgärd från arbetsförmedlingen ska ansökan om försörjningsstöd avslås. Endast vid hälsoskäl eller andra tungt vägande skäl kan undantag göras.

Personer som inte bedöms stå till arbetsmarknadens förfogande i tillräcklig omfattning för att kunna beredas arbetsmarknadsåtgärd kan beredas arbetsträning genom s.k. arbetspraktik. Om någon som tillhör dessa grupper erbjudits, men utan godtagbart skäl tackat nej, kan fortsatt försörjningsstöd vägras eller nivån sänkas. Detsamma gäller för den som utan godtagbart skäl uteblir från praktiken eller annan kompetenshöjande verksamhet. Normalt dras 350 kr/dag av från försörjningsstödet de två första dagarna, därefter 150 kr/dag. Vid mer än sju dagars ogiltigt frånvaro, kan biståndet reduceras till hyra, el och matpengar..

Egna företagare

Försörjningsstöd ska ej utgå till att finansiera affärsverksamhet varken direkt eller indirekt, ej heller till att reglera skulder som uppkommit i sådan verksamhet. Driver företagaren ett företag som inte lönar sig och ansöker om försörjningsstöd till sin och familjens försörjning

kan ansökan avslås genom att hänvisa den enskilde till att antingen ta ut avtalsenlig lön eller ställa sig till arbetsmarknadens förfogande. Undantag kan göras under en övergångsperiod om behovet av bistånd är högst tre månader och att företaget därefter åter ger inkomster. Vid godkänt starta eget bidrag från AF, kan ekonomiskt bistånd beviljas, vid start av företaget.

Föräldralediga

Vid föräldraledighet ska den sökande hänvisas till att ta ut full ersättning (7 dagar/vecka). Undantaget är dock att den sökande inte kan tvingas ta ut ersättningsdagar innan barnets födelse. Planering för sysselsättning efter föräldraledigheten ska vara upprättad i god tid.

Föräldrar med underhållskyldighet

Föräldrar har enligt 7 kap 1 § FB försörjningsplikt för sina barn tills dess att de fyller 18 år samt upp till 21 år om de studerar på gymnasienivå eller annan grundutbildning.

Gifta/Sambor

Gifta makar är enligt lagstiftning försörjningspliktiga gentemot varandra. Försörjningsplikten kvarstår även om makarna har skilda hushåll. Vid ansökan om ekonomiskt bistånd likställs två personer som sammanbor under äktenskapsliknande förhållanden med gifta makar. Sambor har en ömsesidig skyldighet att bistå varandra uppkommer redan när de flyttar samman om de har för avsikt att stadigvarande leva samman och att stödja varandra i bl.a. ekonomiskt hänseende. Detta innebär att om din make/maka/sambo inte står till arbetsmarknadens förfogande, eller fullföljer planering med handläggare på socialtjänsten kan det också inskränka din rätt till försörjningsstöd.

Vid separation gäller generellt att sammanboendet betraktas som upphört när den ena parten flyttat och mantalsskrivit sig på annan adress. Möjligheterna för parterna att försörja varandra de första månaderna i samband med separationen innan eventuellt underhåll för barnen och andra bidrag fastställts ska utredas. Gifta makar som separerat är underhållsskyldiga gentemot varandra under betänketiden enligt äktenskapsbalken.

Kriminalvård, rättspsykiatrisk vård, institution

Kriminalvård

För personer inskrivna inom kriminalvården svarar kriminalvårdsmyndigheten för alla kostnader under verkställigheten. För hyra och andra kostnader förknippade med eventuell bostad gäller i vissa fall särskilda regler, se nedan. Sökandes möjlighet till inkomst från arbete inom kriminalvårdsanstalten ska utredas innan ekonomiskt bistånd kan beviljas. Personer som är häktade, inklusive de som genomgår rättspsykiatrisk undersökning, får häktesbidrag från kriminalvården. I samband med avslutning av kriminalvård är det folkbokföringskommunen som har ansvaret för bistånd under ca 1 månad. Därefter ligger ansvaret hos vistelsekommunen.

Hyreskostnad

Personer som är häktade har rätt till ekonomiskt bistånd från socialtjänsten till hyra om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Personer som är dömda till kriminalvård har i vissa

fall rätt till bistånd till hyra under verkställigheten. Hänsyn ska tas till hyresförhållanden, straffets längd, (hyra under maximalt sex månader beviljas), egen förmåga att betala hela eller del av hyran samt rehabiliteringsaspekten.

Intensivövervakning med elektronisk kontroll – s.k. fotboja

Det finns två kategorier av intensivövervakning med fotboja och rätten till ekonomiskt bistånd från socialtjänsten skiljer sig åt mellan dessa. Fotboja förekommer dels som påföljd vid korta straff och dels som ett led i frigivningsförberedelserna.

1. Personer som dömts till sammanlagt högst tre månaders fängelse kan ansöka om intensivövervakning som ett alternativ till fängelse. Grundtanken är att dessa personer vid korta straff ska kunna fortsätta arbeta, studera eller delta i rehabiliterande verksamhet. Den dömda jämförs med frivårdsklient och har rätt att fortsätta uppbära eventuell pension eller sjukpenning, dock inte a-kassa. Om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt har personen rätt till ekonomiskt bistånd från kommunen till sin försörjning under verkställigheten.
2. Personer som avtjänar fängelsestraff i lägst två år kan som ett led i frigivningsförberedelserna ansöka om verkställighet utanför anstalt med fotboja, i slutet av verkställigheten. Dessa personer är fortfarande inskrivna i anstalt och har inte rätt till ekonomiskt bistånd till sin försörjning, utan reglerna för inskrivna inom kriminalvården gäller.

Placering genom socialtjänsten

Personer som beviljats heldygnsvård- eller behandling är berättigade till ekonomiskt bistånd på samma villkor som andra. Biståndet ska reduceras med kostnader den sökande inte har under vårdperioden. Den som är föremål för vård/behandling genom socialtjänsten måste ha tillgång till ett fullgott boende efter vårdtidens slut om eftervården ska lyckas. I vissa fall är det dock lämpligt att klienten byter bostad i samband med behandlingen. I andra fall är det lämpligast att klienten behåller sin bostad. Har han/hon inte egna medel till hyran under vårdtiden och andrahandsuthyrning inte bedöms lämplig har sökanden, i likhet med den som avtjänar ett straff, rätt till bistånd till hyra. Liksom för straffade bör hyrestiden maximeras till cirka 6 månader.

Rättspsykiatrisk vård

Den som genomgår rättspsykiatrisk vård eller är omhändertagen enligt smittskyddslagen har rätt till ekonomiskt bistånd på samma villkor som personer inskrivna för vård inom socialtjänsten. Observera att dömda till rättspsykiatrisk vård har kvar rätten till sjukpenning, pension, bostadsbidrag etc.

Institutionsnorm

Institutionsnorm beviljas vid placeringar av unga eller vuxna eller vid annat jämförbart boende, under vistelse på sjukhus, statens rättspsykiatriska klinik eller andra av länsstyrelsen godkända vårdinrättningar. När det gäller placering vid behandlingshem framgår av avtalet med socialnämnden vad som i övrigt ingår i placeringskostnaderna. Institutionsnorm utgår inte till anhållen, häktad eller till den som avtjänar påföljd inom kriminalvården.

Institutionsnorm är försörjningsstöd där följande normposter ingår; lek och fritid, hälsa och hygien samt dagstidning, telefon och tv-avgift. Resor prövas separat.

Missbrukare

Om missbruksproblem är orsaken till svårigheter med självförsörjning, ska den enskilde medverka till att komma ifrån missbruket genom att delta i missbrukshandläggarens individuella handlingsplan och stödformer för att därigenom återfå arbetsförmågan och möjlighet till egen försörjning. Ungdomar under 25 år ska särskilt beaktas i detta avseende. Samverkan med missbrukshandläggaren ska ske och gemensam arbetsplan upprättas. Om den enskilde efter upprättad arbetsplan inte medverkar till att komma ifrån sina missbruksproblem och därigenom inte heller medverkar till att i framtiden bli självförsörjande föreligger inte rätt till ekonomiskt bistånd. Bistånd till boendekostnaden bör dock utgå för att missbrukaren inte ska bli bostadslös. Bistånd till matkostnaden kan också bli aktuellt då nödsituation uppstår. Reducerad norm kan då användas.

Anvisning till praktik eller kompetenshöjande verksamheter ska inte ersätta vård eller behandlingsinsatser för personer med allvarliga missbruksproblem. Åtgärden kan emellertid vara en lämplig förebyggande insats för en person som befinner sig i ett begynnande missbruk. Praktik eller kompetenshöjande verksamhet kan också användas som komplement till andra rehabiliterande insatser för missbrukare. Åtgärden ska då ingå i en arbetsplan/behandlingsplan som utarbetas tillsammans med missbrukaren.

Personer med psykisk ohälsa

När det gäller personer med svår psykisk ohälsa och beteendemässiga störningar måste socialtjänsten först utreda de grundläggande problemens påverkan på den sökandes möjligheter att stå till arbetsmarknadens förfogande. Därefter tas ställning till hur socialtjänsten på bästa sätt kan stärka klientens framtida försörjningsförmåga. Det är ofta nödvändigt att samverka med andra enheter inom förvaltningen och/eller med landstinget. Den enskilde ska om möjligt medverka i planering i syfte att bli arbetsför eller medverka till att få annan ersättning ur det generella socialförsäkringssystemet.

Personer på genomresa eller tillfälligt besök i kommunen

Personer på genomresa betraktas som turister på semester. All semester ska vara planerad, således är huvudlinjen avslag på framställan om ekonomiskt bistånd. Om behovet inte bedöms kunna täckas på annat sätt bör vistelsekommunens ansvar vara begränsat till kostnad för hemresa och mat.

Personer 65 år och äldre

Personer 65 år och äldre som ansöker om försörjningsstöd ska hänvisas till Pensionsmyndigheten för att ansöka om äldreförsörjningsstöd istället. Äldreförsörjningsstödet riktas till personer med ingen eller låg pension som är bosatta i Sverige för att de ska garanteras en viss lägsta levnadsnivå. Äldreförsörjningsstöd kan betalas ut från och med den månaden en person fyller 65 år och personer som är aktuella för ekonomiskt bistånd i form av

försörjningsstöd ska i god tid uppmanas att lämna in ansökan till Pensionsmyndigheten. Äldreförsörjningsstödet beviljas ej retroaktivt. Om försörjningsstöd beviljas i avvaktan på beslut hos Pensionsmyndigheten ska det återsökas.

Sjukskrivna

Den som på grund av sjukdom eller andra funktionshinder är arbetsförmögen ska uppvisa läkarintyg som styrker arbetsförmågan. Om behandlingsbehovet och arbetsförmågan är långvarig ska ärendet aktualiseras i samarbete med sjukvården och försäkringskassan. Möjligheterna till sjukersättning eller aktivitetsersättning ska därvid beaktas för eventuell ansökan om sjukersättning.

Vid handläggning av ansökan från sökanden som tidigare uppburit sjukpenning/sjukersättning/aktivitetsersättning och den upphört trots pågående sjukskrivning, ska man skyndsamt utreda vilka insatser som är gjorda av andra myndigheter i ärendet.

Studerande

Utgångspunkten är att vuxenstuderande inte står till arbetsmarknadens förfogande och därför inte är berättigade till bistånd. Vuxenutbildning ska finansieras via CSN eller med aktivitetsstöd från Arbetsförmedlingen. I undantagsfall och efter en individuell behovsprövning kan dock bistånd beviljas för vuxenstuderande. Den enskilde ska ha sökt både bidrags och lånedelen av studiestödet samt inte avbrutit en anställning för att börja studera.

Den studerandes maka/make/sambo och barn har normalt rätt till tillfälligt ekonomiskt bistånd om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Behöver familjen bidrag under längre tid bör den studerande söka arbete för att kunna försörja sin familj.

Barn och ungdom upp till 21 år, som under grundskole- eller gymnasieutbildning bor i föräldrahemmet medräknas vid beräkning av ekonomiskt bistånd för familjen.

Studier på grundskolenivå, SFI eller med aktivitetsstöd

Undantag från huvudregeln är vidare att kompletterande bistånd utgår efter sedvanlig prövning vid:

- grundskolestudier t.o.m. årskurs 9 för arbetslösa (den sökande ska ha sökt bidragsdelen av studiestödet). Samråd ska ske med Arbetsförmedling för samordning av insatser.
- studerande med aktivitetsstöd (arbetsmarknadspolitisk åtgärd)
- heltidsintroduktion för flyktingar eller invandrare.

Möjligheten att få bidragsdelen i studiemedel eller aktivitetsstöd ska alltid undersökas. Studierna ska ingå i en planering tillsammans med handläggare vid socialförvaltningen och studerande som inte är berättigad till studiebidrag kan erhålla försörjningsstöd till sin försörjning om studierna ingår i en planering. Vid olovlig frånvaro dras 350 kr/dag av från försörjningsstödet de två första dagarna, därefter 150 kr/dag, vid upprepade frånvarotillfällen avslås ansökan.

Studeraendes feriearbete

Studiemedel till vuxenstuderande är avsedda att täcka levnadsomkostnader under den tid som terminen avser (framgår av beslutet från CSN). Högskolestuderande har inget uppehåll mellan höst- och vårtermin och ska därför inte beviljas försörjningsstöd för studieuppehåll då. För övriga studerande kan reducerat försörjningsstöd till matpengar och ev. januarihyra beviljas för studieuppehåll över jul och nyår.

Under ferierna förväntas den studerande aktivt söka feriearbete för att klara sin ekonomi under studieuppehållet. Det förutsätts att de studerande börjat söka feriearbete i god tid före terminens slut. Om man trots aktivt arbetssökande inte erhåller feriearbete kan den studerande dock vara berättigad till bistånd. De första 30 dagarna ska försörjningsstödet vara reducerat. I det reducerade försörjningsstödet ingår matpengar och eventuell hyra som förfaller till betalning under perioden. Motivet till reduceringen är att biståndet ska anses tillfälligt i avvaktan på lön från feriearbete samt att en månad är normalt den tid man får vänta på inkomst. I de fall den sökande väntar löneutbetalning ska försörjningsstödet utgå mot återkrav enligt 9 kap 2 § SoL. Om behov kvarstår efter de första 30 dagarna beviljas fullt försörjningsstöd. Inkomster från extraarbete som utbetalas under månaden innan studierna avslutas ska räknas som inkomst inför uträkning av behovet första biståndsmånaden. Enligt 4 kap 4§ SoL får socialnämnden begära att studerande under studieuppehållet ska delta i anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet.

Ungdomar under 18 år (21 år om de studerar) som inte bor i hemmet

Föräldrarna är skyldiga att försörja den unge även om han/hon flyttat hemifrån. Barnbidrag, förlängt barnbidrag och studiebidrag ska komma den unge till godo. Om dessa förmåner inte täcker den unges behov och föräldrarna saknar förmåga att bidra till den unges försörjning kan i undantagsfall och efter särskild prövning bidrag utgå. Ansökan om extra studietillägg ska göras hos CSN vid gymnasiestudier.

Flyktingar som omfattas av etableringslagen

Ansökningar om ekonomiskt bistånd ska hanteras enligt samma regler och rutiner som för andra sökanden och samma krav på egenansvar och egen planering gäller även för denna grupp.

Väntan på etableringsersättning ("glappet")

Den som ansöker om ekonomiskt bistånd mellan det att uppehållstillståndet beviljas till första utbetalning av etableringsersättning ska likabehandlas med svenska medborgare i fråga om rätten till bistånd enligt socialtjänstlagen och fullt försörjningsstöd beviljas om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt och kraven i övrigt är uppfyllda.

Kompletterande ekonomiskt bistånd

Den som söker kompletterande ekonomiskt bistånd för att etableringsersättningen inte är tillräcklig ska likabehandlas med svenska medborgare i fråga om rätten till bistånd enligt socialtjänstlagen.

Utländska medborgare

En utländsk medborgare får inte uppehålla sig i Sverige mer än tre månader från inresan utan att ha uppehållstillstånd. Utländska medborgare som är bosatta i Sverige eller som har kommit hit för att bosätta sig har samma rätt som svenska medborgare. En förutsättning är att man stadigvarande vistas i landet och har uppehållstillstånd. Utländska medborgare som tillfälligt befinner sig i Sverige, t.ex. turister eller affärsresande, och hamnar i en nödsituation, hänvisas till polisen eller till det egna landets ambassad eller konsulat.

Har personen vistats i Sverige längre än tre månader utan tillstånd, ska personen hänvisas till polismyndighet så att en ansökan om uppehållstillstånd (UT) kan ske. Enligt 6 kap 1 och 2 §§ utlänningsförordningen har socialtjänsten skyldighet att underrätta polismyndighet att utlänning vistas i riket mer än tre månader utan tillstånd. Efter erhållet tillstånd likställs personen med svensk medborgare (Svenska Kommunförbundets cirkulär 1994:229). I princip föreligger dock rätt till bistånd i en nödsituation och kommunen är skyldig att pröva biståndsbehovet i de fall behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Medborgare i de nordiska länderna ska dock beaktas på samma sätt som svenskar eftersom Sverige har konvention med dem när det gäller rätten till förmåner. Dessa personer kan således beviljas medel till hemresa. Tar resan längre tid än 4 timmar bör även bidrag till måltid beviljas.

Medborgare inom EU

För utländska medborgare i EU-land gäller särskilda regler som innebär att kravet på permanent eller tillfälligt uppehållstillstånd enligt utlänningslagen inte gäller för dem. Bestämmelser om EU-medborgare återfinns istället i utlänningsförordningen som reglerar EU-medborgares rätt att vistas i landet. En förutsättning är dock att man har ekonomiska medel till sitt uppehälle. Arbets sökande kan vistas i Sverige tre månader med sin arbetslöshetsförsäkring från hemlandet.

Om någon uppehåller sig i landet mindre än tre månader ska personen återvända till sitt hemland om denne inte har tillräckliga medel att försörja sig. Polisen ska, om den får kännedom om att personen inte har tillräckliga medel, verkställa avvisningen. Socialtjänsten kan hänvisa den enskilde till polisen för att han/hon ska kunna få hjälp till hemresan som enligt gällande avvisningsregler ska ske på statens bekostnad i de fall medel för hemresan saknas.

Kostnader för pass, uppehållstillstånd samt svenskt medborgarskap beviljas inte.

Asylsökande

Asylsökande ska hänvisas till Migrationsverket som beviljar bistånd i form av dagersättning enligt LMA (lagen om mottagande av asylsökande). Detta gäller oavsett om den asylsökande bor på en förläggning eller i annat boende i kommunen. LMA och ekonomiskt bistånd kan inte utgå samtidigt.

De som söker tillstånd genom anknytning förutsätts försörjas av sina anhöriga i väntan på tillstånd. Kommunen ansvarar för gruppen *övriga som sökt uppehållstillstånd* i Sverige och

omfattas av 1 § punkt 3 i LMA, dvs. ”har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige och av särskilda skäl medgetts rätt att vistas här medan ansökan prövas”. Det är Migrationsverket som beslutar om detta.

Rätten till dagarsättning enligt LMA upphör när uppehållstillstånd beviljas eller när ansökan om uppehållstillstånd avslagits och när beslut om avvisning finns. Skälig tid för verkställighet av avvisningsbeslut ska dock ges.

Personer i behov av förmedlingsmedel

Förmedlingsmedel är ett redskap som kan användas under en begränsad tid för att den enskilde ska komma tillrätta med sin ekonomi. Det innebär att den enskildes inkomster går in på ett konto hos socialtjänsten och pengarna hanteras därefter i dialog med den enskilde. Socialtjänsten kan till exempel betala alla räkningar och ha olika utbetalningsformer för att pengarna ska räcka till mat och uppehälle fram till nästa utbetalning. För att upprätta ett förmedlingsmedelskonto behöver den enskilde skriva under en fullmakt. Har den enskilde inkomster från Försäkringskassan ska en fullmakt skickas till dem. Den enskilde kan närsomhelst bryta överenskommelsen.

Återbetalning och bedrägeri

Återbetalning

Socialnämnden får återkräva ekonomiskt bistånd om den enskilde erhållit detta, om det lämnats som förskott på en förmån eller ersättning. Även ekonomiskt bistånd enligt 4 kap 2§ kan återkrävas. Socialnämnden ska vid utbetalning av biståndet informera den enskilde om att det är ett förskott på social förmån eller att biståndet är förenat med återbetalningsskyldighet. Beslutet ska vara skriftligt och innehålla uppgifter om den eller de omständigheter som utgör grund för återbetalning.

Socialnämnden ska vara restriktiv med att upprätta fullmakt på kommande förmån av typen lön eller A-kassa. Detta eftersom den enskilde när som helst kan återta fullmakten och att socialnämnden är skyldig att kontrollera med den enskilde om nämnden får tillgodogöra sig beloppet när fordran förfaller d v s den enskilde kan klara sin försörjning utan att själv ta del av beloppet.

Biståndsmottagaren ska även underteckna en överenskommelse om återbetalning. Om klienten inte återbetalar det utgivna biståndet kan enligt 9 kap 3 § SoL talan väckas hos länsrätten inom 3 år. Om betalningsförmåga saknas kan framställan ställas till socialnämnden att enligt 9 kap 4 § besluta om att helt eller delvis efterge ersättningsskyldigheten. Finner länsrätten att den enskilde har återbetalningsförmåga kan länsrättens utslag medföra utmätning i lön eller social förmån. Krav förenat med villkor bör endast förekomma i undantagsfall. Till exempel "krav i fastighet vid försäljning" eller "när sökande fått kommande arv, bodelning" innebär att ärendet inte kan underställas länsrätten förrän villkoret är uppfyllt. Uppfylls inte villkoret inom 3 år preskriberas socialnämndens fordran. Däremot kan talan föras hos länsrätten om återkravsbeslutet är formulerat: "mot återbetalning enligt

upprättad avbetalningsplan", "bevakning i fastighet", eller bevakning i annan dylik tillgång. När länsrättens beslut föreligger gäller sedvanlig tioårig fordringspreskription. Det anses viktigt att samhället förhåller sig neutralt vid arbetskonflikt, varför försörjningsstöd som utgår under konflikt bör vara återbetalningspliktig. Återbetalningsskyldigheten gäller inte försörjningsstöd som utbetalats till den enskildes make, maka eller barn, utan enbart den som är indragen i arbetskonflikten och om bidragsbehovet är orsakat av den samma.

Återkrav

Om en enskild lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter eller undanhållit uppgifter som kan påverka biståndsbedömningen ska polisanmälan för försök till bedrägeri övervägas. Även felaktig utbetalning eller för mycket utbetalt bidrag kan krävas tillbaka av sökanden. Beslut om återkrav fattas av nämnden och talan om återkrav får därefter föras hos länsrätten.

Återsökning hos försäkringskassan enligt AFL

Lagstöd finns i lagen om allmän försäkring (AFL 17 kap 1§ andra stycket). Kommunen ska återsöka bistånd som den enskilde beviljas under den tid försäkringskassan prövar om förmån som kan komma att utbetalas retroaktivt. Villkoret är att den enskilde för motsvarande period i väsentlig mån fått sin försörjning genom ekonomiskt bistånd från kommunen. För att kommunen ska kunna återsöka utbetalt bistånd i form av retroaktiv periodisk ersättning får kommunen inte använda fullmakt eller lägga upp återkrav. Biståndet ska enligt AFL ha getts utan villkor om återbetalning för att kommunen ska kunna återsöka beloppet. Den enskilde ska givetvis vara informerad om att utbetalt belopp kommer att återsökas hos försäkringskassan.

Bidragsbedrägeri

I socialtjänstlagen finns inga bestämmelser om hur socialnämnden ska förfara vid bedrägeri i samband med erhållandet av ekonomiskt bistånd. Är det uppenbart eller finns misstanke om att oskäligt högt bidrag utgivits på grund av osanna uppgifter är huvudregeln att polisanmälan ska göras. Underlag ska föreläggas IFO-chef som beslut om polisanmälan ska göras. Som underlag ska ligga en utredning som redovisar samtliga förhållanden av betydelse och orsaken till att försörjningsstöd utgivits. Samtliga handlingar av betydelse för ärendet såsom underskriven ansökningsblankett, ekonomisk redovisning, kopia på verifikationer m.m. bifogas. Ett övervägande om konsekvenserna av en polisanmälan för fortsatt behandling eller kontakt kan i vissa fall göras. Är det sannolikt att en polisanmälan medför att en planerad eller påbörjad behandling inte kan genomföras och om det misstänkta bedrägeriet är av mindre omfattning, kan polisanmälan underlåtas. Ett annat skäl som kan tala mot en polisanmälan kan vara att den enskilde uppenbarligen inte förstått att han/hon gjort sig skyldig till ett olagligt handlande.

Rutin för IFO

Internanmälan

Orosanmälan till IFO:s andra grupper, exempelvis barngruppen görs av handläggaren. Anledning till orosanmälan kan exempelvis vara obetalda hyror, el skuld eller annat i familjer där det finns barn. Beslut om anmälan fattas i samråd med IFO-chef. Anmälan görs skriftligt.

Råd och stöd - Statistik pinne i Treserva

En del i arbetet inom socialtjänsten är att vara tillgänglig för råd och stöd till klienter och kommuninnevånare. Detta ska registreras i Treserva och blir sedan en statistik pinne i redovisningen. Så här registrerar du råd och stöd:

Öppna en aktualisering i Treserva

Välj *Mottagande enhet*.

Fyll i *Kön*

Under rubrik *Innehåll i ansökan/anmälan/begäran*, skriv kort vad som gjorts. (Exempelvis: Telefonsamtal 15 minuter).

Under *Prel, ärendetyp* välj det som stämmer utifrån samtalet. (Exempelvis, IFO Barn/vuxen).

Under *Avser*, välj *Förfrågan/Rådgivning*.

Registrera *datum* och tryck sedan nästa. En ruta kommer upp om att registrera vem det avser. Stäng den rutan bara.

Registrera *Ankomstsätt*. Exempelvis, Telefon. Registrera *Egen kod*.

Tryck *Slutför*.

Gå ner till *fördela och avsluta*, kontrollera datum, tryck *Spara*.

Tillgänglighet

Socialsekreterare är skyldiga att vara tillgänglig för sina klienter via telefontider (tisdag-fredag 08.30-09.30) och via e-post. E-post är inte sekretessbelagd och sekretessuppgifter ska därför inte skickas via e-post, så som namn, personnummer, utredningar eller diskussioner med klienter. E-post till kommunanställda är dock sekretessbelagda. Respektera telefontiderna och så långt det är möjligt ska inte annat planeras in på dessa tider. Socialsekreterare har även skyldighet att kontrollera sitt postfack regelbundet, helst dagligen.

Klagomål

Det är klientens rättighet att kunna lämna in ett klagomål på hur Socialtjänsten har hanterat ett ärende. Socialtjänsten har skyldighet att lämna ut eller ge information om var en klagomålsblankett kan hittas. Blanketterna finns utskrivna på Socialtjänsten på hyllan utanför arkivet samt på kommunens hemsida.

Prator

Prator är ett samverkansverktyg mellan kommunen och landstinget. Kommunerna och landstinget är skyldiga att använda prator. Rutiner och information om prator finns som annat dokument.

Outlook - Dela kalender

För att dina kollegor ska veta var du är och för att underlätta vid exempelvis avbokning på grund av sjukdom använder vi oss av att dela vår kalender via outlook. Det finns en skriftlig information om hur du gör detta.

Avvikelser

Om Socialtjänsten upptäcker att en avvikelse har uppstått, exempelvis om rätt dokument inte använts eller att en orosanmälan inte inkommer, ska en avvikelse rapport skickas. Du hittar avvikelse rapporter för Prator/landstinget i IFO mallar samt på Nordmalings kommuns intranät.

Samverkan

Det är viktigt att socialtjänsten samverkar med andra myndigheter och samhällsinstanser så att den enskildes behov av insatser från flera håll kan samordnas. Är en person aktuell hos socialtjänsten och det finns behov av olika typer av bistånd är det socialtjänstens ansvar att samordna det bistånd som ges.

Samordnad individuell plan (SIP)

En samordnad individuell plan, SIP, är ett dokument som ger en samlad beskrivning av alla pågående och planerade vård- och omsorgsinsatser för en person. SIP ger en helhetsbild och förenklar för alla berörda som snabbt kan få en översikt av alla pågående insatser för en person. SIP är ett instrument för samverkan och används för att förbättra och tydliggöra insatser som kräver samverkan mellan en kommun och ett landsting.

Den som arbetar inom hälso- och sjukvården eller socialtjänsten och upptäcker att det finns behov av samordnade insatser ska ta initiativ till en SIP. Initiativet kan också komma från den enskilde själv eller vårdnadshavarna.

SIP kan vara till hjälp vid följande vanliga situationer:

- När en person har behov av insatser från flera verksamheter.
- När ansvarsfördelning behöver tydliggöras.
- När en person haft upprepade besök i vården.
- När en person återinskrivits på sjukhus.

Enligt socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen ska kommun och landsting upprätta en SIP när en person har behov av insatser som behöver samordnas mellan olika verksamheter. Det gäller även privata utförare som kommuner och landsting har avtal med. En SIP kan dock aldrig upprättas mot den enskilde personens vilja.

FINSAM/DUA

Samverkan mellan arbetsmarknadsenheten, arbetsförmedlingen, försäkringskassan och studie/yrkesvägledare samt socialtjänsten. Beredningsgrupp träffas två gånger i månaden, klient ärenden lyfts för planering och samverkan. *Se rutin för aktualisering.*

NAFS

NAFS är ett samverkansprojekt mellan primärvården, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Socialtjänsten. Syftet med samverkan är att stärka individens egna resurser och förutsättningar i sin rehabilitering. Samverkan ska leda till tidigare insatser och bidra till en känsla av sammanhang för den enskilde. Samverkansträffarna hålls en gång i månaden på Nordmalings hälsocentral. För att aktualisera ett ärende till NAFS skickas enklast ett mejl till koordinatören vid hälsocentralen. Innan ett ärende aktualiseras ska den enskilde ha skrivit under en samtyckesblankett.

Boendestöd

Handläggarna på socialtjänsten kan bevilja öppenvårdinsatser i slutförd utredning. Boendestöd har gruppmöte på måndagar klockan 9.00. Vid nytt uppdrag ska handläggaren delta vid gruppmötet och aktualisera ärendet. Samtliga förändringar i uppdraget ska direkt meddelas boendestöd. Alla beslut ska vara tidsbegränsade och följas upp innan avslut.

Skicka uppdrag i webben

Uppdrag till Resursteamet skickas via beslut i Treserva.

1. Skapa uppdragsdokument, genomförandeplan för öppna insatser.
2. Fatta beslut i Treserva: >>> Datum - öppna insatser B/V – öppenvård – vem det avser. Motivera beslutet och välj anledning under flik ekonomi/orsak. Tryck på flik, insatser. Välj ny insats, ny ruta öppnas välj öppenvård 0-20 Ny. Spara.
3. Tryck på ruta uppdrag, ny sida öppnas. Klicka i rutan uppdragsnamn*, välj nytt uppdrag, i den blå markeringen skrivs klientens namn in - välj utförare och utförarenhet. Sätt startdatum och eventuellt slutdatum. Tryck spara. Journal skapas för utföraren. Tryck på ruta uppdragsdokument och ladda upp handlingsplan/vårdplan. Är dokumentet redan upprättat, kopiera in texten i detta dokument. Spara. Tryck på ruta till genomförande. Uppdraget skickas till resursteamet.

Arkivet

Försörjningsstöd har röda akter. En akt i försörjningsstöd blir fort full av handlingar, handläggaren kan själv rensa i akten. Efter 3 månader. Rensning kan ske av bilagor till ansökningar, gamla hyreskontrakt som gått ut. Gamla arbetsplaner. För mer information: Se dokumenthanteringsplan under G:\Gemensamt kansliet\Dokumenthanteringsplaner. Dag 5, 15 och 25 ska allt sparas för forskning, även för familjemedlem som har dessa dagar.

Avsluta ett ärende

- Skriv ut journalen och lägg i akt.
- Kontrollera att beslut, utredningar, handlingsplaner mm samt andra viktiga dokument finns i akten.
- Avsluta ärendet i Treserva genom att trycka avsluta och sedan sammanställ, där kommer ett utdrag upp om det finns pågående insatser mm som behöver avslutas innan ärendet kan stängas ner.
- Akten ska hänga kvar i arkivskåpet.
- Gallring i arkivet ska enbart utföras av receptionen.